

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
BLAJ — JUD. TARNAVA MICĂ:

INSERATE:
Un șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: Invoială :: ::

Unirea

REDACTOR RĂSPUNZĂTOR
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei
Numărul 4 Lei.

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Incă o sentință

In cazul dela Toarcla părintelui Ioan Gherghel — de care ne-am ocupat și în numărul 32 dela 11 August c. — sub titlul: „Ce este ‚calomnie‘ în țara românească” — s'a pronunțat de curând și tribunalul din Făgăraș, care sprijinindu-se, se pare, tot pe motivele judecătorei din Cincul mare, a ținut să confirme sentința de condamnare a acesteia, impunând numitului preot o amendă de Lei 1000 „pentru insultă” și suportarea cheltuielilor de proces stabilite în suma respectabilă de 5800 Lei.

Cititorii noștri știu, că păr. Gherghel nu și-a făcut decât datoria. Invitat, împreună cu credincioșii săi din Toarcla, la o conferință ținută de „Cercul învățătoresc Cincul mare” în comuna sa, s'a simțit dator să rectifice pentru proprii credincioși, smintiți de cele auzite, că cele afirmate din partea conferențiarului (un preot ortodox, care face și pe învățătorul) despre „Unirea dela 1700”, sunt „prostii și minciuni”, menite a turbura pacea din sufletele credincioșilor noștri. Și în adevăr ce alta este afirmația, că Atanastie Anghel, făuritorul unirii cu Roma, și-ar fi vândut sufletul pentru crucea de pe piept (pe care o avea dela București), că dărîmarea mănăstirilor ortodoxe, săvârșită de generalul Busow, pentru că ajunsese cuiburi de iredentism rusesc, s'ar fi făcut „cu ajutorul uniștilor”, că Uniții ar avea de cap pe Papa dela Roma, iar ortodocșii pe Hristos, și mai ales stupiditatea, că unirea cu Roma ar fi adus cel mai mare rău cauzei românești din Ardeal. A timbra aceste ineptii cu vorbele de „prostii și minciuni” este cel mai puțin lucru ce li-s'a putut face. Adevărate insulte, aduse într'un „cerc învățătoresc” — deci într'o adunare cu caracter de oficialitate —, întregii noastre biserici, ele trebuiau să aibă ca urmare o strânsă punere la punct a tuturor nesocotirilor cari le-au patronat. Și iată, că cel ce trage scurta a apucat să fie totuși vrednicul nostru preot de acolo, condamnat, din partea alor două foruri judecătorești, pentru „insultă”.

Sentința a fost apelată din nou, și avem bune nădejdi că ceace nu s'a înțeles nici la Cincul, nici la Făgăraș, se va înțelege măcar la Curtea de apel: Insulta este de partea celorce și-au bătut joc de biserica română unită, iar nu de partea celui ce a fost dator să spună învățătorilor ortodocși, că ceace debitează la adresa ei sunt curate „prostii și minciuni”. Trebuie să se știe anume, că ceace a spus la Toarcla păr. Gherghel o spune întreaga noastră biserică și că menținerea sentinței dela Făgăraș ar însemna fără doar și poate o sfidare a acesteia.

Cazul dela Toarcla iese din șirul proceselor curente de insultă și calomnie, angajând întreagă biserica noastră, care nu poate rămânea indiferentă față de sentința ce se va aduce în forul dela Brașov. Să luăm deci aminte!

In chestia pensiilor

Pe marginea dispozițiilor luate de episcopia Gherlei pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor de preoți

(=) Mișcarea pornită în aceste coloane pentru o cât mai neîntârziată soluționare a chestiei fondului de pensii preoțesc, respectiv a celui de ajutorare a văduvelor și orfanilor de preoți, s'a potolit, ca prin farmec, pe urma hotărîrii luate de conferința episcopescă dela sfârșitul lui August c. Ajunsă în mâinile cele mai competente, a arhierilor bisericii noastre, cari i-au dat o atențiune deosebită, și pusă totuși oarecum la discreția Veneratului Cler din singuraticile eparhii, chestia urma să-și capete în curând soluționarea dorită.

Toată lumea a așteptat deci cuvântul autorizat al Preaveneretelor Ordinariate eparhiale, privind chiar — de ce nu am spune-o — cu anumită îngrijorare la întârzierea neînțeleasă a instrucțiilor și normativelor așteptate. Sinoadele protopopești de toamnă se țin de obicei prin luna Octomvrie, și astfel protopopiatele cari s'au grăbit cu ținerea lor vor trebui să adune preoțimea în sinoade extraordinare, dacă vreau ca lucrul să nu sufere din nou amânare.

Dar chestia merită această jertfă și suntem siguri, că preoții o vor aduce, mai ales dacă cuvântul arhierului li-o va cere, cum se face din partea Preasfințitului Iuliu al Gherlei. În Numărul dela 15 Octomvrie c. al acestei eparhii se publică anume dispozițiile luate în chestiune și preoțimea e invitată să se adune în sinoadele protopopești, în număr complet, pentru ca astfel să nu fie nimeni care să nu aibă mângăierea de a fi contribuit și cu votul său la înfăptuirea mărețului gând pornit dintr'o luminată conferință episcopescă.

Intreagă scrisoarea circulară a Preasfințitului Gherlei stă sub influința binefăcătoare a acestui gând, socotind „ocrotirea celor lipsiți de hrana și îmbrăcămintea de toate zilele” drept „o rană deschisă în sinul bisericii” și „cea mai ardentă problemă”, căreia trebuie să i-se găsească o soluție mulțumitoare. Soluția ei integrală ar fi crearea unui fond unic pentru întreagă provincia noastră bisericească, la care să contribuie, odată pentru totdeauna, și statul cu o sumă mai însemnată. Cum însă această soluție nu este azi realizabilă, Preasfințitul Gherlei spune, că „cheia deslegării rămâne spiritul de jertfă afirmat totdeauna din partea Ven. Cler. . . , care îi face cinste”.

Schițând apoi principiile cunoscute, la cari s'a oprit conferința episcopescă amintită, de a se impune adecă preoțimea în scopul acesta cu 10 la sută din totalul venitelor dela stat și din parohii, Preasfinția Sa propune ca beneficiile să fie grupate în 5 clase, cu venite

interne dela 10—50 mii Lei, după cari — repartizându-se, ipotetic, în fiecare clasă câte 100 parohii — s'ar ajunge anual la suma de un milion și jumătate. Adăugând acești bani la cele aproape 3 milioane și jumătate, cât fac 10 la sută din întregirile primite de clerul eparhial dela stat, plus interesele sumelor vârsate în fond până acum, se ajunge la o sumă anuală de circa peste 5 milioane, din care s'ar putea da unui preot deficient cel puțin 4 mii de Lei pe lună, văduvelor câte 2000 Lei, iar orfanilor câte 1000 de Lei și mai bine. Amănuntele noului aranjament se vor stabili, în lipsa unui sinod diecezan, care nu mai trebuie așteptat, de o comisiune specială de 8 membri, aleși tot în sinod din partea preoților. Aceasta va lucra sub prezidiul unui delegat al Ordinariatului, având să revizuiască și tablourile văduvelor și orfanilor înrediași la ajutorul Clerului.

„Aceasta este, spune Preasfinția Sa, singura cale pentru ziua de azi de a da problemei arzătoare soluția grabnică și satisfăcătoare, în împrejurările date. Ea este întemeiată nu pe principiul matematicii și al probabilității, ci pe principiul de temelie a instituției pe care o slujim: a sf. maice biserici alui Hristos, Domnul nostru, este dragostea frățescă exteriorizată în jertfă simțită.” Insistând apoi asupra faptului, că aceste jertfe inițiale, prin cari se face începutul, vor putea să scadă cu timpul (prin ajutoare mai însemnate dela stat), Preasfinția Sa îndeamnă cu toată insistența clerul său eparhial să contribuie „fără șovăire și amânare” la înfăptuirea gândului atât de măreț „de a șterge lacrimile scumpilor noștri și de a curma o stare dureroasă”.

Preasfințitul Gherlei n'are deci nici un dubiu în ce privește partea principială a chestiunii, fiind de convingerea că în eparhia sa, nu se va găsi un singur preot care să nu accepte sarcina contribuțiilor preconizate de corul episcopesc și schițate mai sus. Și în adevăr acesta e singurul punct de vedere care poate duce la rezultat. Sulevat din partea preoțimei înseși și acceptat din partea corului episcopesc, punctul acesta de vedere — care va fi, sperăm, tot atât de bine ațșat și în cercularele celorlalte eparhii —, va trebui să fie aprobat cu votul unanim al întregului cler, care a știut să se ridice totdeauna la înălțimea chemării sale,

Hotărîrea ce i-se cere acum, se cere pentru asigurarea unei sorți mai bune pe seama celor mai dragi ai săi, și astfel nu se poate nici închipui, ca ideea să nu fie îmbrățișată integral din partea preoților noștri. „Increderea

mea — le scrie Preasfințitul Gherlei — este deplină în luminata Voastră înțelegere a momentului și în dragostea Voastră frățească, și noi suntem convinși, că aceasta încredere va fi deplin onorată nu numai în eparhia Gherlei, ci și în celelalte.

Văduvele și orfanii scumpilor noștri așteaptă cuvântul izbăvitor și-l vor avea.

Un congres al preoțimei ortodoxe. În 23 și 24 Octomvrie c. s'a ținut la București congresul anual al Asociației regnicolare a preoțimei ortodoxe dela noi. Prezidiul l-a avut prof. Mihălcescu și lucrările congresului cu fost onorate și de prezența dlor miniștri Al. Lapedatu dela culte și Dr. C. Angelescu dela instrucție.

Discuțiile au privit cu deosebire două chestiuni, *aceea a învățământului religios și chestiunea salarizării*, pusă la ordinea zilei de ministerul cultelor, care pregătește un nou proiect de salarizare a preoțimei.

În ce privește partea primă, congresul s'a oprit la următoarele desiderate mai însemnate: *Învățământul religios trebuie să fie predat de preoți cu enorie, iar controlul să fie exercitat de inspectori preoți. Să se acorde câte două ore de curs de religie în fiecare clasă.* Unde nu sunt suficiente biserici de enorie, să se ridice capela pe lângă școale. Să se înzestreze școalele cu material didactic religios. Preoții învățători să se bucure, ca și profesorii secundari, de 50 la sută asupra sporului salariului al doilea. Să se recunoască prioritatea preoților în învățământul religios.

Iată și din desideratele referitoare la salarizare: *Preoții să fie socotiți ca funcționari publici și să fie salariați ca atare. Unificarea pensiilor preoților din Transilvania cu pensiile celor din vechiul regat. Bisericile cu averi proprii să fie socotite ca ale statului, iar slujbașii lor ca funcționari publici având 50 la sută reducere pe o. f. r. Dăminturile bisericilor să fie folosite de slujbașii bisericeii, iar celor ce n'au pământ să li-se acorde un spor*

de 25 la sută, ca în legea dela 1893. Înființarea gradației a 5-a la cler și o gradație de merit ca la corpul didactic.

O „descoperire“ interesantă. Ziarul „Crucea“ din București anunță în numărul său dela 18 Octomvrie c. că **FRĂȚII BLOCK**, proprietarii cunoscutului magazin pentru ornate și alte utenzilii bisericești, nu sunt catolici, cum afirmau până acum, ci pur și simplu: **Evrei.** „Descoperirea“ aceasta — verificată la fața locului din prilejul unei mari sărbători jidovești apropiate, când magazinul a fost închis — îl face pe autorul ei (preotul C. Dincescu) să se tânguie amarnic și să ceară Sfântului Sinod și Consiliului central bisericesc „să se sesizeze și să ia măsuri severe“ ca Evreii „să nu mai îndrăznească a profana... credința ortodoxă“

„Crucea“ are dreptate, dar va fi cam greu să oprești pe cineva (fie și Evreu) să facă comerțul îngăduit oricui cu orice obiecte. Alte sunt măsurile, cari se impun în fața acestei ciudate „descoperiri“, care nu înțelegem cum a putut fi făcută abia la 24 Septemvrie 1928. Este așezare foarte adevărat, că „răstignirea Mântuitorului nu trebuie cumpărată din mâini spurcate“, dar dacă-i vorba de vre-o vinovăție, vinovat este acela ce cumpără, iar nu cel ce vinde.

Și cu adevărat vinovați sunt cei ce n'au îngrijit, ca lucruri de acestea să poată fi cumpărate din mână creștină.

Reșița docet

— Reflexii prilejite de-o danie frumoasă —

Sfințirea bisericii noastre din Ohaba-Forgaci (eparhia Lugojului) săvârșită la 14 Octomvrie a. c. a fost ocazie deosebită înălțare sufletească pentru toți câți au înțeles măreția momentului ce pecetluia sărbătorește izbânda alor treizeci de ani de strădanii și jertfe pastorale, aduse cu dragă inimă și neșăfărită lepădare de sine, de-o serie întreagă de preoți cu credință în Dumnezeu și în triumful așteptării muncitoare, începând cu p. vicar al Hațegului, Teofil Crișan, și până la actualul titular al acestei parohii, p. Ioan Pop.

Cine ar fi îndrăznit să viseze măcar ziua aceasta

de praznic al sf. Uniri, văzând, înainte cu treizeci de ani, pe p. Crișan, lăsat de feiertatul Gh. Popovici, protopop al Lugojului, la marginea satului, singur-singurel (p. vicar e celibe) cu bastonul într-o mână, c'un cufăraș într'alta și în urechi cu îmbărbătare stranie: „Aicia și-e turma! (Un gest larg al mâinii arăta satul). Fă rost de ceea de lipsă după cum te va ajuta Dumnezeu și te va lumina Sf. Spirit!“

Fără casă pentru preot, fără lăcaș de închinăciune, fără un petec de pământ, — așa s'a întâmplat Sf. Unire la Ohaba-Forgaci, cu „răsvăriții“ ortodoxiei părășite. Destoinicia unora dintre cărmuitorii duhovnicești ai acestor oameni de bine a câștigat apoi, rând pe rând, pământ la farină, intravilane în sat, a durat lăcuință pentru preot, sală de învățământ, capela, a cumpărat casă pentru dascăl; zelul și spiritul jertfirii de sine a tuturor — toți au lăsat în folosința bisericii pământul agonisit, mulțumindu-se cu două intravilane ce laolaltă nu făceau jum. jugăr —, au picurat fără încetare în inimile credincioșilor curaj și încredere în mai binele ce-o să vină, până acum, când crucea binecuvântată în zămbește, mângăietor, de sus, din turnul mândrei bisericii, în băltaia soarelui.

Admirabil crâmpie de forță și vitalitate unită! Și dacă totuși, obștească bucurie a zilei nu mi-s'a părut deplină, asta a fost și pricina că între cei ce se bucurau pe drept cuvânt, nu era și bătrânul slujitor al altarului bogat în sfaturi bune: p. Petru Pinte. În ceasurile de grea cumpănă a războiului, când aci mi-se cobia pierirea, în lipsa p. Ioan, dus pe cele fronturi depărtate, preotul acesta greu încercat la bătrânețe, de câte ori nu și-a părăsit el sărmana-i chiluză închiriată de silă la oraș, ca să se târăie, pe jos, dela gară, până la postul primejdii! (Odată, pare-mi-se, n'a putut fi la o înmormântare și asta a însemnat pentru noi o familie pierdută. Perspectivele sumbre a unui viitor fără nădejde de-a avea vreodată preot statornic, insistent și intenționat ținute înaintea alor noștri, își aruncau umbra când aci, când colo, printre ei, ușurând omului vrăjmaș pescuitul în turbure) Dar celor ce străjesc în noaptea și în frig, întru sângerarea inimii, poziții scumpe, pe seama altor zile mai cu soare, li-se cuvine îndoită cinste. Pomenirea lor facă-se cu laudă și p. Pinte nici când să nu fie uitat dintre cei binemeritați pentru parohia mândriei și veseliei noastre bănățene unite, alături de care pilda dureroasă a Gherliștei e de-o elocvență deprimentă, prin contrast.

Încodată: să nu uităm pe cei ce au tăcut, au răbdat și au lucrat smeriți în ceasurile de grea cumpănă ale așezărilor bisericești. Bucuria biruinții își are rădăcinile în adâncimile de sbucium tănuț ale umilinții, cum e cazul p. Pinte.

Parohia noastră din Reșița cu dania ei de 50,000 (cincizeci mii Lei) a fost deci inspirată în cel mai fe-

Foia „Unirii“

Un veac și jumătate

Din prilejul jubileului de 150 ani a bisericii noastre unite din Sibiu

de Nicolae Togan
protopop

II

Ce se întâmplase adică? Împărăteasa Maria Terezia cu câțiva ani înainte întemeiasă la Sibiu Orfanotrofiul Terezian, iar prin diploma sa din 1770 înzestră acel institut umanitar cu prerogative, ce erau menite să facă o nouă spărtură simțită în privilegiile și libertățile națiunii săsești. Prevedea adică acea diplomă în punct 7 între altele și aceea, că în noul institut pot fi primiți copii și din părinți români și acolo pe lângă ceva carte au se învețe și vre-o meserie. Atâta li-a trebuit Sașilor, ca să fie cuprinși de groază, că acum se deschide calea la drepturi cetățenești și la breslele industriale și Românilor, a căror creștere numerică în localitățile săsești luase proporțiuni, ce și altcum le deteră de gândit. Dacă mai știm apoi și aceea, că la 1774 magistratul orașului era constituit din aceiași oameni, cari cu 2 ani după aceea (la 1776) puseră la cale alungarea Românilor din satele săsești ale „scaunului“ Sibiului și demolarea căsușelor lor trudite — ca Iohann Georgius Honnamon, pripășit p'aci din Moravia și ajuns

la 1769 primarul orașului și „consul“ provincial, Michael Seivert, jude orășenesc și „scaunul“, Johann Friedrich von Rosenfeld, notar, și alți „binevoitori“ —, este explicabilă și șicanarea episcopului Maior pentru grădina, unde își aveau uniții umilitul lor oratoriu. Dar protestul plin de energie al fericitului episcop împotriva acestei noi vexări, protest întemeiat pe repețite decrete și rescripte împărătești, emanate în favorul uniților, însă niciodată respectate de protestanții puternici, pune capăt pentru totdeauna hârțuelii începute la 1734 cu episcopul Micu-Klein. Sașii nu-și ajunseră scopul nici de data aceea, ci se aleseră cu cheltuelile plătite celor 2 canceliști regești pentru somarea episcopului.

Dar episcopul Maior nu se mulțumește numai cu protestul său energic și solemn, ci deodată pășește cu pretenții cu mult mai mari decât dreptul de proprietate asupra grădinei de pricină. Pretinde pentru Români, cei mai vechi locuitori în Transilvania, având aceleași libertăți cu Sașii în „Fundul regesc“, în urmăre și în Sibiu: loc îndestulitor pentru zidirea unei biserici, pentru cimiter, casă parohială, pentru deschiderea unei școli și spital, precum și partea proporțională din averea capitlului catolic al Sfântului Ladislau, aflătoare în posesiunea orașului. Toate acestea pretindea episcopul să i-se pună la dispoziție în timp de 8 zile în temeiul repețitelor decrete și rescripte împărătești nebăgate în seamă până atunci, și pe motivul că în Sibiu și în suburbiile lui erau mai mult de 2000 suflete unite de rit gre-

cesc, lipsite de biserică statornică, de intravilane parohiale, de școală și spital.

Atât de naiv nu va fi fost de sigur episcopul Maior să-și facă iluzii, ca pretențiile sale, oricât de juste, vor găsi urechi deschise la cei dela cărma orașului, căci își va fi cunoscut și el oamenii, cu cari avea de lucru, și e fapt, că magistratul Sibiului nu s'a sinchisit de loc nici de tonul energic al protestului, nici de pretențiile și amenințările lui.

Ceeace nu obțină însă episcopul Maior dela magistratul orășenesc, a izbutit să câștige în parte de aiurea cu doi ani mai târziu. Ținea mult fericitul episcop, ca într'un oraș atât de important ca Sibiu, capitala țării, să pună temelie solidă și să organizeze o parohie unită în toată forma și pentru ajungerea acestei ținte își întoarse privirile într'acolo, unde credea că năzuințele sale vor întâmpina cuvenită apreciere.

La 1773 se desființase ordinul Iezuiților. Casa Iezuiților din Sibiu acvirase prin cumpărare încă pe timpul superiorului său Iosif Bardia († 1720) în suburbiul Poarta Turnului o grădină frumoasă, care până la desființarea ordinului servise între altele și ca loc de recreație părinților iezuiți. Aici se făcuse și recepțiunea festivă a călugărițelor Ursuline la 1733, când acestea se așezară în Sibiu. Intravilanul acesta se păru episcopului Maior potrivit pentru împlinirea intențiilor sale. Deci nu încetă a stăruie pe lângă împărăteasa Maria Terezia și nu cruță nici galbenii pentru intervenții în scopul obținerii acestui loc. Stăruin-

ricit mod, accelerând desnodământul atât de înveselitor al praznicului de 14 Octombrie dela Ohaba-Forgaci. O altă dănie, de tot modestă, a păr. Lucian Pop, acum ieromonah la Bicsad, a făcut începutul (la Boboteaza an. 1923, așa cred); încurajări, eforturi, jertfe, alergări ulterioare, au finit mereu la suprafață ideea, până la înfăptuirea ei mai grabnică de cum s'ar fi gândit cineva în urma ajutorului frățesc dat de Reșița, cu atâta dragoste și pricepere.

Mai avem parohii în bunăstare, precum mai avem și alte parohii în strâmtoare. Avea-vom însă și aiurea sufletul mare și mâna larg deschisă ce a schițat gestul mărinos dela Reșița?

Cu dor dorim să auzim că da!

DUMITRU NEDA.

Știri mărunte

Personale. I. Preasfinția Sa păr. mitropolit, a conferit Dumineca trecută ordul preoției dui Teodor Megreșan, profesor la școala normală de băieți din Blaj.

— P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe păr. profesor VALERIU SUCIU asesor consistorial, pe păr. Vasile German adm. parohial la Berghin, pe păr. Traian Negrea adm. parohial la Petea-Legiu, pe păr. Gheorghe Ștef adm. parohial la Cucerdea, pe păr. Ioan Crăciun adm. parohial la Săliștea, pe păr. Nicolae Bădel adm. parohial la Daia, pe păr. Gheorghe Pop adm. parohial la Sebeș (Făgăraș), iar pe păr. Constantin Sabău adm. parohial la Lupșa.

— Acelaș a trecut, pe ziua de 1 Noembrie c. în pensiune — pentru limita de vârstă — pe păr. Ioan F. Negruțiu director, și pe păr. Nicolae Pop și Petru Ungurean, profesori la școala normală de băieți, încredinșând provizoria a agendelor directoriale dui prof. I. Vaeriu Suciu pentru școala normală de băieți și dnei profesoare Anastasia Pop pentru cea de fete.

— P. Ven. Ordinariat de Lugoj a numit pe păr. Eugen Suciu adm. parohial la Dobrești, iar pe păr. Victor Toldi adm. parohial la Comorște.

Programul serbărilor dobrogene. Semicentenarul reanexării Dobrogei se va prăznuți mâine, în 28 Octombrie, la Constanța, după

următorul program: Ora 9'15. Serviciul divin în catedrala orașului, în cursul căruia vor vorbi episcopul Tomisului și patriarhul regent. Ora 10. Ședința comemorativă în sala festivă a Cazinoului comunal, unde vor vorbi regentul Buzdugan, președintele Consiliului de miniștri, președinții Corpurilor legiuitoare și generalul C. Coandă, în numele veteranilor războiului independenței. Ora 11. Deschiderea expoziției istorice și etnografice. Ora 11'45. Defilarea cortegiului istoric etnografic, a delegaților populației dobrogene, a școalelor și armatei. Ora 1'15. Masa festivă, la care vor vorbi Principele regent Nicolae și prim-ministrul Brătianu. Ora 3. Alergări de cai. Ora 4'30. Serbare nautică. — La serbări va lua parte întreagă familia regală.

Anteproiectul de lege al radiofoniei. Odată cu instalarea centrelor de radiodifuziune, se lucrează la un nou proiect de lege care să ușureze expansiunea radiofoniei. În sensul acestui proiect formalitățile absurde și prea adeseori șicanatoare, cari erau necesare pentru obținerea aprobării de instalare a stațiilor de recepțiune, vor fi complet înlăturate, asigurându-se astfel sporirea însemnată a acestor stațiuni. Noul proiect, care va trece, sperăm, în curând prin Corpurile legiuitoare, are și un program special, după care se va lucra la centrele noastre de radiodifuziune, a căror inaugurare e vorba să se-faca pe ziua de 1 Noembrie c.

Locale. Dumineca viitoare, a săptămânei a cincea după Înălțarea sfintei Cruci, va predica în catedrală păr Nicolae Popp, profesor la școala normală de băieți.

— Inaugurarea recentă a noului tren rapid »Ardealul«, a adus în circulația trenurilor din gara Blaj următoarea schimbare: 1. S'au suprimat acceleratele Nr. 41 și 42 dela ora 13'36 (spre București), respectiv 17'05 (spre Cluj). 2. Personalul Nr. 313 (spre Cluj) pleacă la 12'50 (în loc de 12'04), iar Nr. 314 (spre București) pleacă la 17'36 (în loc de 16'51). 3. Rapidul, care oprește și în Blaj câte o minută, pleacă spre Cluj la ora 14'8, iar spre București la ora 17'7. — Locurile pentru rapid trebuie rezervate înainte în gară, unde se vor elibera tichetele necesare

pentru călătorie. Bagaj se poate lua numai atâta cât încap deasupra locului rezervat din compartiment.

— Joia trecută, aniversara nașterii M. Sale Regelui, s'a oficiat în biserica noastră catedrală un *Te-Deum solemn*, pontificat de Mgr. Dr. Ambroziu Chețianu, vicarul mitropoliei. În afară de reprezentanții clerului și școlilor, au asistat la serbare și capii autorităților civile și militare din loc. Din acest prilej orașul întreg a îmbrăcat haină de sărbătoare.

Pentru universitatea populară din Vălenii de munte. Dl V. Ţoni, președintele »Asociației cursiștilor dela Vălenii«, lansează un călduros apel pentru contribuiți în favoarea refacerii localurilor (sale de cursuri, căminuri, cantine ș. a.) necesare minunatei instituții culturale, care este Universitatea populară a dlui N. Iorga dela Vălenii de munte. Apelul se adresează cu deosebire celor care au beneficiat vreodată de luminile acestor cursuri de vară, dar se gândește și la alți iubitori de cultură, cari nu pot rămânea indiferenți în fața imensului bine ce s'a realizat prin munca depusă timp de 20 ani, încheiați, pe altarul acestei tribune. — Indemnăm și noi la contribuție pe toți cari pot să o facă și anunțăm, că banii sunt a se trimite pe adresa Al. Ardeleanu, Bucureștii, bulevardul Schitu Măgureanu.

Orașele mai însemnate ale țării. După statisticele mai recente, făcute în baza celei din urmă conscrieri, orașele noastre cu o populație de peste 20,000 locuitori sunt următoarele: București 800,000, Chișinău 190,000, Iași 185,000, Galați 180,000, Cernăuți 115,000, Timișoara 100,000, Brăila 100,000, Ploiești 98,000, Cluj 95,000, Orădeea-Mare 90,000, Arad 79,000, Craiova 70,000, Constanța 65,000, Sătmăr 59,000, Brașov 53,000, Cetatea-Albă 50,000, Ismail 50,000, Tighina 50,000, Bălți 45,000, Buzău 45,000, Hotin 40,000, Sibiu 40,000, Botoșani 36,000, Soroca 36,000, Bazargic 35,000, Turnu-Severin 35,000, Târgu-Mureș 34,000, Sighet 30,000, Bârlad 30,000, Bacău 28,000, Focșani 26,000, Piatra-Neamț 25,000, Bolgrad 25,000, Orhei 25,000, Roman 25,000, Lugoj 24,000, Giurgiu 23,000, Tulcea 23,000,

șele sale și fură încununată de izbânda, căci cu intimatul aulic din 17 Faur 1776 îl și primește ca donațiune în scopul de a zidi aici o biserică greco-unită și școală „trivială“, dispunând deodată împărăteasa, ca fondul „exlezuiților“ să fie despăgubit pentru intravilanul acesta, pe care stăm, din veniturile episcopiei de Vesprim cu suma de 1200 fl. În posesiunea acestui intravilan e și introdus episcopul Maior la 21 Martie 1776 după toate formele uzitate pe atunci prin notarii cancelariei regești provinciale transilvane: Mihail Oros, român de sânge și sentimente, cum spune Gheorghe Barițiu, și Francisc Vitalius.

Pe lângă intravilanul acesta, în anul 1777 episcopul Maior mai câștigă dela împărăteasa Maria Terezia și 3000 fl. sumă de sigur însemnată pe atunci, pentru zidirea bisericii și s'a îngrijit și de subsistența preotului, cumpărând cu bani grei tot din rămasul lezuiților o sesiune parohială de 6 jug. arător și cositor de 5—6 care de fân în hotarul acestui oraș, cum și o curte la Turnișor și apartinentele ei, pentru cari deosebit cheltuisese suma de 1216 fl și 20 cruceri. Dar deși cumpărată cu bani, episcopul numai după lupte de ani de zile cu exclusivismul săsesc putu asigura parohiei pământul din hotarul Sibiului, iar curtea din Turnișor și apartinentele ei se pierdură pentru totdeauna. Mai intervenise și o intrigă urtă din partea magistratului orașenesc la guvernul țării, când se trata de dotarea parohului romano-catolic de aici, pe care socotim a fi mai bine să n'o amintim de astădată.

Cu toate intrigile Sașilor, episcopul Maior, după ce se văzu stăpân peste măieriiștea lezuiților, se socoti să-și înfăptuiască gândul său de predilecțiune, pentru care nu crușase nici ostenele, nici însemnate jertfe de bani. În 15 Octombrie 1778 pune piatra fundamentală pentru clădirea bisericii și tot în acel an comandă la Erdélyi Pál din Zlatna clopotul, ce există până astăzi, cu următoarea inscripție latinească mult grăitoare: „Greg. Maior eppus. Fogar. hanc primus Cibinii pro Valachis posuit campanam ad maior. D. G. Anno 1778“, ceea ce pe românește va să zică: Eu episcopul Făgărașului, Grigore Maior, am ridicat cel dintâiu în Sibiu acest clopot pe seama Valahilor, spre mai marea mărire alui Dumnezeu, la anul 1778.

Trecem peste multele mizerii ce le-a întâmpinat episcopul în continuarea zidirii mai departe după așezarea pietrii fundamentale — mizerii cauzate de zidarii breslași sași de aici, cărora însuși guvernul țării le dase dreptate și peste plânsoarea episcopului la curtea din Viena, că este împiedecat în continuarea zidirii, prin oamenii săi —, și ne oprim la ceea ce constată însuși episcopul Maior în testamentul său din 29 Decembrie 1784, că adevărat a trebuit să îngrijească de continuarea lucrării și după ce la 1782 renunțase la episcopie, cheltuindu-și în acel scop aproape toată pensiunea ce i-se acordase și nici așa nu-i fu dat să vadă biserica isprăvită deplin. De aceea, spre a se putea isprăvi cele-ce mai erau de făcut, episcopul lasă bisericii prin testament cea din urmă rată din pensiunea sa și o pretensiune

a sa de 200 fl, cu cari îi datora un anumit, conte Ioan Lazar încă din anul 1777.

Cu drept cuvânt, venerăm deci în fericitul episcop Grigore Maior pe propriul întemeietor al parohiei și pe ctitorul bisericii române unite în care ne găsim. El, cel dintâiu, a făcut să răsune clopot românesc în acest oraș; el a spart drumul în Sibiu și pentru alte confesiuni cum e cea ortodoxă și cea calvină, ca să-și poată clădi, spre sfârșitul veacului al XVIII, aici lăcașuri de închinare, începând să se mai clătine după moartea împărătesei Maria Terezia și vechile privilegii săsești și să mai cedeze din rigiditatea lor.

*

Așa a fost trecutul! Să mulțumim marelui Dumnezeu și să ne felicităm, că trăim vremile libertății naționale de astăzi, pregătite prin jertfe crunte de multe generații, și să contribuim cu toții după puteri la creșterea și consolidarea unui viitor demn de acele jertfe prin cumințenie, bunăînțelegere, dreptate și legalitate. Asta este datoria noastră a celor de azi.

Ar fi să ne mai aducem aminte și de preoții, cari în curs de 150 ani au deservit această biserică. Astfel pe timpul clădirii bisericii funcționa aici ca paroh popa Dănilă s'au Popa-Dan. Dela 1786—1805 Ciril Ţopa, totodată și protopop, mort ca vicar al Hațegului la 1811 Decembrie 15. Sub el s'a isprăvit deplin biserica. Dela 1805—1826 Gheorghe Fejér (Albu), originar din Sâncel. Dela 1826—1851 Nicolae Man, mort ca vicar al Făgărașului la 1865 Martie 25. Dela 1852—1862 Antonie Veștemean

Pitești 22,000, Călărași 22,000, Tecuci 21,000, Târgu-Jiu 20,000, Caracal 20,000.

† **Păr. Ioan Papp**, paroh și viceprotopop onorar în Daia, s'a stins la 17 Octombrie c. în anul 76 al vieții și 53 al preoției sale cinstite. — Odihnească în pace!

* **A apărut CATALOGUL** cărților care se află de vânzare la Institutul »Presă bună«, Iași, Str. Ștefan cel Mare, No. 56. El cuprinde toate cărțile catolice în limba română apărute la Iași, Hălăucești, Blaj, Lugoj, Gherla, Oradea, Sighet și în alte locuri. Acest Catalog se trimite *gratis* oricui îl va cere printr-o carte postală și își va da *exact și lămurit* adresa. Scrieți imediat la adresa: Institutul »Presă bună«, Iași, Str. Ștefan cel Mare, No. 56.

Telefonul „Unirii“

C. Turda. Dispozițiile referitoare la penziile preoțești ale arhidiecezei, în adevăr cam întârziate, se vor trimite, pe cât știm, săptămâna ce vine, așa că aranjamentul tot se va putea face încă în cursul acestui an. Chestia este tot în mâna referentului sinodal din anul trecut.

D. Bunești. Nu ne supără de loc stăruința depusă de d. A. Hodoș, în »Universul« din 26 Oct. în slujba vechilor nedumeriri privitoare la AGRU. Ne miră însă. **Daa** știe foarte bine, că bisericele, confesiunile sunt expresia concretă a religiei. De aceea o asociațiune interconfesională pentru adâncirea și intensificarea vieții religioase este o ciudățenie imposibilă, care nu poate fi încercată. Tot din același motiv biserica de lemn din Sălaj, la altarul căreia slujesc pe rând două confesiuni, departe de a fi un simbol, dacă nu este o necesitate ce frânge legea, rămâne pur și simplu un caz de inconștientă excepțională. — Tot așa de bine știe d. Hodoș, că intensificarea vieții religioase nu poate fi nici într'un chip dăunătoare intereselor neamului. Dimpotrivă, este o mare necesitate a vremilor noastre de cumplită des-agregare morală. Atunci, de ce se teme de punerea în mișcare a unor noi forțe religioase? Pacea confesională? Dar ea nu are nimic cu existența ăstora fel de organizațiuni. Atâta doar că, evident, trebuie să renunțe toți bătașii confesionali la gândul prea mult dădăcit al strivirii noastre cu forța. Nici chiar pentru dorita unire a tuturor într'o singură biserică, asociațiunile religioase nu sunt piedecă. Dimpotrivă. Unirea cea mare nu poate fi clădită pe întineresc și ignoranță, ci trebuie să fie înfrățirea conștientă în lumina aceluiași adevăruri. De aceea a lucra la intensificarea vieții religioase, la desăvârșirea credinței conștiente, în singurele cadre posibile ale propriei tale biserici, este operă patriotică și utilă gândului unirii, pe când asociațiunea interconfesională a dlui Hodoș e osândită a rămânea pentru totdeauna un vis, pe cât de ciudat, pe atât și de lipsit de putința realizării.

M. Oradea. Aveți deplină dreptate. Reducerea orelor de religie din cursul superior al școlilor secundare trebuie înominis reparată în ceva formă. Și cea mai potrivită reparație este desigur introducerea pe întreagă linia a reuniunilor mariane, care au dat și până acum cele mai bune rezultate la școlile unde șeful profesorului de religie a știut să le dea viață. Chestia a fost și în discuția ultimei conferințe episcopoești, și astfel noile dispoziții referitoare la învățământul religios vor avea probabil un cuvânt și în această direcție. De altfel

ajuns canonic, mort în Sibiu la 1900 Iulie 23. Dela 1862—1891 Ioan V. Rusu, ajuns canonic în Blaj și mort la 1905, Februarie 11.

Celce a făcut mai mult pentru parohie, biserică, pentru districtul protopesc și în general pentru cultura poporului e fără îndoială Ioan V. Rusu.

Veșnica lor pomenire!

Pe-o carte*)

citesc...

și dincolo de rînduri simt cum cresc umbre din trecutul românesc...

dintre ele văd cum se ridică ca dintr'un deschis mormânt în drum spre-un nevăzut amvon:

umbra ta de sfânt,

de om ce'n cazne lungi oprit-ai plânsu-ți și te-ai învins de mii de ori pe tine însuși, martir de mărețe și răbdare-antică, neprihănit vlădică

Petru Pavel Aron...

A. Cotruș

*) Intreagă presa română apreciază deosebit de favorabil noul volum de poezii al dlui Aron Cotruș: »Măine«, din care reținem și noi aceste șire de preamărire a ctitorului școlilor noastre din Blaj. N. R.

totul atârna dela răvna și dragostea de cauză a celorce propun religia, fiindcă, în lipsa acestora, nici o dispoziție a mai marilor nu poate apropia de cele sfinte sufletul tinerimei noastre adulte.

Dr. B. Cluj. Chestia pare a fi în adevăr definitiv aranjată. Comunicatul oficial ce se spune că ar fi sosit dela legăția noastră de pe lângă Vatican, afirmând că »s'ar fi tranșat toate chestiile litigioase«, este cu atât mai verosimilă, cu cât — după cât știm — nici n'a fost vorbă de »litigii« prea mari, ci numai de simple interpretări autentice ale câtorva pasagii nu destul de precis formulate ale textului semnat. Obținându-se acum și acestea, e numai firesc ca ratificarea atât de mult trăgănată să nu mai poată fi întârziată prea mult. Iar după ratificare se va pune imediat și chestia înființării noii episcopii, ale cărei lucrări preliminare sunt de mult pregătite.

P. Făgăraș. În chestia de care ne-ați scris, legea e clară și sperăm că intervențiile ce s'au făcut vor avea rezultatul dorit.

Cea mai bogată carte de rugăciuni este

Mângăierea Creștinului

de IOAN GENȚ — 550 pag. format de buzunar

Cuprinde toate rugăciunile trebuincioase de dimineața, seara, la Mănecat, Inserat, la mărturisire, cuminecare, la sf. Liturgie și diverse; precum și cântările dela Inserat, Mănecat, Prohod și Cununie.

Costă 80 de Lei legată în pânză peste tot

Se poate avea la toate librăriile mai de seamă și la redacția revistei: »VESTITURUL«, Oradea, Parcul Ștefan cel Mare

Nr. 8

(565) 9 10

Vasile Hoza

Magazin de ornate bisericești. Vesminte din cele mai bune ștose.

Prapori de mătăasă din Damasc. Candelabre din bronz auriu de 6 până la 24 lumini. Potjre cadelnițe, picside, epitrafire.

Fabrica de clopote

Turnătorie de fontă și metal. La comandă fabrică clopote orice mărime din cel mai bun material cu garanție de 50 ani și se află în depozit dela 10—500 kgr.

Prețurile cele mai solide.

Vasile Hoza

Sibiu, Piața Prințul Carol Nr 6

(97) 54-?

SE CAUTA

pentru toate localitățile

PERSONE

ca conducători de filiale. Cunoștințe speciale, depozit și capital rulant nu sunt necesare. Venit lunar cca 200 dolari.

NOVELTY COMPANY

Valkenburg (Olanda) (92) 3-3

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

foșt

SCHIEB & KAUNTZ

Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, ternate din material de prima calitate ca înainte de războiu, efectuate în mod artistic. Experiența îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă

(999) 9-?

ICOANE SFINTE

Reproduceri artistice de pe tablourile pictorilor clasici. — Diferite mărimi. — Dela 20—500 Lei. — Domnul Hristos. Precurata Vergură Maria INMORMÂNTAREA DOMNULUI HRISTOS executată în 5 colori, mărimea 47/59 cm. Lei 80. — Să nu lipsească din casa nici unui creștin.

Se află de vânzare la

Librăria Seminarului, Blaj

RECLAMA

este sufletul comerțului :-

Antoniou Zeiler

pictor academic

execută

ICONOSTASE

și orice altă pictură pentru bisericii românești

Atelier fondat în 1903

BLAJ județul Târnava-mică